

G. William Skinner

華僑

สังคมจีน
ในประเทศไทย:
ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์

CHINESE SOCIETY IN THAILAND:
AN ANALYTICAL HISTORY

ผู้แปล พรรณี ฉัตรพลรักษ์,
ชั้นจิตต์ อำไพพรรณ,
ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุข,
ภรณ์ กาญจนชัยวุฒิ,
ปรียา บุญญะศิริ,
ศรีสุข ทวีชาประสิทธิ์

คำต้น สิกิริเทพ เอกสิทธิพงษ์ คำตาม วรศักดิ์ มหัทธโนบล
บรรณาธิการ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

พิมพ์ครั้งที่ ๓
(ฉบับปรับปรุงใหม่)

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE
ฉบับพิเศษ

80
Chamvit
Kasetsiri

สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์

จี. วิลเลียม สกินเนอร์ เขียน

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการ

พรรณิ ฉัตราภรณ์, ชื่นจิตต์ อำไพพรรณ,

ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุข, ภรณ์ กาญจนัญญิตติ,

ปรียา บุญญะศิริ, ศรีสสุข ทวีชาประสิทธิ์ แปล

200 100 0

สารบัญ

สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์

คำนำพิมพ์ครั้งที่ ๓	(๑๑)
คำนำเสนอ พิมพ์ครั้งที่ ๒	(๑๖)
คำตัน จี. วิลเลียม สกินเนอร์ และสังคมจีนในประเทศไทย ในสมรภูมิสงครามเย็น โดย สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์	(๒๙)

บทนำของผู้แต่ง	๓
----------------	---

๑ ศตวรรษต้นๆ: ชาวจีนในสยามโบราณ	๑๗
ก. ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-ไทยจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗	๑๗
ข. สังคมจีนสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗	๓๑
ค. คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ถึงกรุงศรีอยุธยาล่ม	๓๕
ง. ชาวจีนในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินและต้นราชวงศ์จักรี	๔๐

๒ การเปิดประตูและเปิดโอกาส: การอพยพของชาวจีน และการเพิ่มขึ้นของพลเมืองถึงปี ค.ศ. ๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๖๐)	๕๙
ก. ภูมิหลังของการอพยพเข้ามา	๕๙
ข. กลุ่มตามภาษาพูด การขนส่ง และลักษณะการอพยพ	๖๕
ค. การอพยพและกระบวนการ	๘๖
ง. จำนวนการอพยพของชาวจีน	๙๕
จ. ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการอพยพ	๑๐๐
ฉ. การขยายตัวของประชากรจีนในสยาม	๑๐๘
ช. การขยายตัวในการตั้งหลักแหล่งของชาวจีน	๑๒๔

๓ การครองชีพในดินแดนใหม่: ฐานะของชาวจีนต่อเศรษฐกิจไทย	
ตลอดสมัยรัชกาลที่ ๕	๑๔๕
ก. ประวัติการแบ่งงานตามชาติพันธุ์	๑๔๕
ข. การประกอบธุรกิจของชาวจีน	๑๕๔
ค. กรรมกรและช่างฝีมือ	๑๘๐
ง. ชาวจีนและรายได้ของรัฐบาล	๑๙๒
๔ รูปแบบของความไม่มีเสถียรภาพ:	
สังคมจีนในสยามตั้งแต่รัชกาลที่ ๓-๕	๒๐๙
ก. การสมรสและการกลืนชาติ	๒๐๙
ข. สังคมชาวจีน	๒๒๐
ค. คนจีนกับรัฐบาลไทย	๒๓๐
๕ เข้าสู่ยุคใหม่: หัวเลี้ยวหัวต่อสู่ลัทธิชาตินิยมกับความสามัคคี	๒๕๑
ก. การเฟื่องฟูของลัทธิชาตินิยมจีน	๒๕๑
ข. ปัญหาคนจีน	๒๕๗
ค. วิวัฒนาการของสังคมชาวจีน	๒๖๕
๖ การทะลักเข้าและไหลออก: แนวโน้มประชากร	
ปี ค.ศ. ๑๙๑๘-๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๙๘)	๒๗๗
ก. สถิติสูงสุดและการสิ้นสุดการอพยพใหญ่	๒๗๗
ข. การเติบโตของประชากรจีนในประเทศไทย	๒๘๘
ค. การกระจายของวัยและเพศ	๒๙๙
ง. การกระจายตัวตามภูมิศาสตร์	๓๑๐
๗ ผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน: ชีวิตชาวจีนในสังคมไทย	
จนถึงปี ค.ศ. ๑๙๓๘ (พ.ศ. ๒๔๘๑)	๓๓๓
ก. คนจีนกับเศรษฐกิจไทย	๓๓๓
ข. การศึกษาของคนจีน	๓๕๐
ค. หนังสือพิมพ์จีนกับการเมือง	๓๖๐

ง. นโยบายของไทยต่อชาวจีน	๓๗๒
จ. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมปี ค.ศ. ๑๙๑๘-๑๙๓๘ (พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๘๑)	๓๘๔
๘ วิฤติการณ์ สงคราม และการผ่อนปรน: สงครามโลกครั้งที่ ๒ และผลที่ตามมาภายหลัง	๔๐๑
ก. ยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม สมัยที่ ๑	๔๐๑
ข. การยึดครองของญี่ปุ่น	๔๑๔
ค. ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-ไทย ปี ค.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๔๘ (พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๙๑)	๔๒๑
ง. องค์การชุมชนชาวจีน ปี ค.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๔๘ (พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๙๑)	๔๓๔
๙ การปราบปรามและการพิจารณาใหม่: คนจีนภายใต้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม สมัยที่ ๒ ปี ค.ศ. ๑๙๔๘-๑๙๕๖ (พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๔๙๙)	๔๕๑
ก. โครงสร้างสังคมจีน	๔๕๑
ข. การตอบสนองของคนจีนต่อบรรยากาศการเมืองที่เปลี่ยนโฉมหน้า	๔๗๙
ค. พลังใหม่ในเศรษฐกิจไทย	๕๐๘
ง. ความเสื่อมของระบบการศึกษาจีน	๕๓๒
จ. แบบแผนความสัมพันธ์จีน-ไทยที่เปลี่ยนไป	๕๔๑
บรรณานุกรมอ้างอิง	๕๖๕
รายการตัวอักษรจีน	๕๘๓
คำตาม จากชาวจีนโพ้นทะเลถึงชาวจีนอพยพใหม่ โดย วรศักดิ์ มหัทธโนบล	๕๘๗

ตารางต่างๆ

ตารางที่ ๑ การออกเดินทางสายตรงจากหัวเขาและไห-โซ่ว มายัง กรุงเทพฯ ตามบันทึกของศุลกากรจีนในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๘๒-๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๖๐)	๘๔
ตารางที่ ๒ การอพยพเข้ามาและการอพยพออกไปทั้งหมด (นับ เป็นพัน) อย่างคร่าวๆ ของชาวจีนทุกเผ่าพันธุ์ทั่วประเทศ ประจำปีและ ตามช่วงต่างๆ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๘๒-๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๖๐)	๘๗
ตารางที่ ๓ ตัวเลขคาดประมาณที่คัดเลือกมาแล้วของชาวจีน และ ประชากรทั้งหมดของประเทศไทยก่อน ปี ค.ศ. ๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๖๐)	๑๐๘
ตารางที่ ๔ ประชากรจีนตามมณฑลในประเทศไทย ปี ค.ศ. ๑๙๐๔ (พ.ศ. ๒๔๔๗)	๑๑๖
ตารางที่ ๕ ตัวอย่างที่น่าจะเป็นไปได้สำหรับการเติบโตขึ้นของ จำนวนคนจีนในประเทศระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๒๕-๑๙๑๗ หรือ พ.ศ. ๒๓๖๘- ๒๔๖๐ (เป็นหน่วยพัน)	๑๒๓
ตารางที่ ๖ ประมาณชาวจีนทั้งหมดที่อพยพมาและออกไปจาก ประเทศไทย (เป็นหน่วยพัน) เป็นรายปี และเป็นช่วงเวลาระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๑๘-๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๙๘)	๒๗๘
ตารางที่ ๗ การอพยพเข้ามาโดยตรงของคนจีนระหว่างกรุงเทพฯ และหัวเขากับไห-โซ่ว ในช่วง ปี ค.ศ. ๑๙๑๘-๑๙๓๙ (พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๘๒)	๒๘๕
ตารางที่ ๘ ผังที่อาจเป็นไปได้สำหรับการทวีจำนวนของคนจีนใน ประเทศไทยระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๑๗-๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๔๙๘)	๒๙๑
ตารางที่ ๙ สำนะโนประชากรไทยทั้งหมดปี ค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๙๐) เปรียบเทียบกับการคาดคะเนอื่นๆ	๒๙๖
ตารางที่ ๑๐ เพศของคนจีนอพยพที่มายังประเทศไทยช่วง ปี ค.ศ. ๑๙๒๑-๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔-๒๔๘๔) และ ค.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๔๙ (พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๙๒)	๓๐๑
ตารางที่ ๑๑ คนต่างด้าวสัญชาติจีนอพยพเข้ามา : ทำเรือกรุงเทพฯ จำแนกตามอายุและเพศ ปี ค.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๓๑ (พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๗๔) และ ค.ศ. ๑๙๓๓-๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๔๘๔)	๓๐๒

ตารางที่ ๑๒ สถานะสมรส จำแนกตามเพศของผู้อพยพต่างด้าว สัญชาติจีน อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ท่าเรือกรุงเทพฯ ปี ค.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๓๑ (พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๗๔), ค.ศ. ๑๙๓๓-๑๙๔๐ (พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๔๘๓)	๓๐๓
ตารางที่ ๑๓ จำแนกเพศประชากรที่เป็นชาวจีนตามผลการสำรวจของไทยปี ค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๙๐)	๓๐๕
ตารางที่ ๑๔ การกระจายทางอายุ และเพศของผู้ถือสัญชาติจีน ๑๐,๐๐๐ คน ประเทศไทย ปี ค.ศ. ๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๙๐)	๓๐๖
ตารางที่ ๑๕ การกระจายของคนสัญชาติจีนแบ่งเป็นภาค ตามผลการสำรวจประชากรไทย ปี ค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๙๐)	๓๑๑
ตารางที่ ๑๖ แบบการประมาณจำนวนประชากรที่เกิดในประเทศจีนจำแนกเป็นภาค ตามสถิติการกระจายของคนสัญชาติจีน จากผลการสำรวจสำมะโนประชากร ปี ค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๙๐)	๓๑๒
ตารางที่ ๑๗ ประชากรที่ขึ้นทะเบียนในกรุงเทพฯ (รวมเทศบาลกรุงเทพฯ-ธนบุรี) โดยสัญชาติ สิงหาคม ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ (พ.ศ. ๒๔๙๗)	๓๒๑
ตารางที่ ๑๘ การขยายตัวของจำนวนโรงสีทั้งหมดในประเทศไทย ยกเว้นเขตนครหลวง ปี ค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๒๙ (พ.ศ. ๒๔๖๒-๒๔๗๒)	๓๓๔
ตารางที่ ๑๙ ตัวอย่างค่าจ้างแรงงานของคนงานมีฝีมือชาวจีน ปี ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๗ (พ.ศ. ๒๔๗๓-๒๔๘๐) เฉลี่ยอัตรารายวันเป็นบาท	๓๓๙
ตารางที่ ๒๐ คะแนนจำนวนเงินที่ส่งผ่านชั่วคราว ปี ค.ศ. ๑๙๒๖-๑๙๓๕ (พ.ศ. ๒๔๖๙-๒๔๗๘)	๓๔๙
ตารางที่ ๒๑ การแบ่งประเภทอาชีพในกรุงเทพฯ เฉพาะกลุ่มชาวไทยและชาวจีน ปี ค.ศ. ๑๙๕๒ (พ.ศ. ๒๔๙๕)	๔๕๔
ตารางที่ ๒๒ ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางอาชีพของเชื้อชาติ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ในกรุงเทพฯ ปี ค.ศ. ๑๙๕๒ (พ.ศ. ๒๔๙๕)	๔๕๗
ตารางที่ ๒๓ ประเภทอาชีพในกรุงเทพฯ จัดตามจำนวนส่วนใหญ่ของกลุ่มเชื้อชาติ	๔๕๙
ตารางที่ ๒๔ จำนวนครอบครัวธรรมดาในกรุงเทพฯ ตามขนาดและภาษาแม่ของหัวหน้าครอบครัว ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ (พ.ศ. ๒๔๙๗)	๔๖๘
ตารางที่ ๒๕ ชาวจีนที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในกรุงเทพฯ แบ่งตามกลุ่มภาษาพูด	๔๗๔

แผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๑ กราฟแสดงการคาดคะเนการมาถึงและการออกไป ของชาวจีนประจำปีทั่วประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๘๒-๑๙๑๗ (พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๖๐)	๑๐๒
แผนภูมิที่ ๒ ตัวอย่างความเจริญเติบโตของประชากรจีนในประเทศไทย ที่เกิดในจีนปี ค.ศ. ๑๘๘๒-๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๒๕-๒๔๙๘) พร้อมทั้ง ผลการสำรวจสำมะโนประชากรของไทยปี ค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๔๗	๑๒๑
แผนภูมิที่ ๓ ประมาณจำนวนชาวจีนที่อพยพมาและกลับไปจาก ประเทศไทยเป็นรายปีระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๑๘-๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๙๘)	๒๘๑

แผนที่

แผนที่ประเทศไทย แสดงภาคต่างๆ และเมืองสำคัญ	๙
แผนที่ ๑ จีนภาคตะวันออกเฉียงใต้ ท้องถิ่นที่มีผู้อพยพออก	๖๔
แผนที่ ๒ เขตผู้อพยพออกชาวกว๋างตุ้ง	๖๖
แผนที่ ๓ เขตผู้อพยพออกชาวแต้จิ๋ว แคะ และฮกเกี้ยน	๖๘
แผนที่ ๔ เขตผู้อพยพออกชาวไหหลำ	๗๑
แผนที่ ๕ ประเทศไทยตอนกลาง แสดงภาพทางรถไฟ แม่น้ำ และ เมืองสำคัญๆ	๑๓๐